

Defensa dels mèrits del doctorand a càrrec de la doctora Mercè Gambús Saiz

Excel·lentíssim Senyor Rector Magnífic, digníssimes autoritats, amics claustrals, senyores i senyors,

Apadrinar un doctor honoris causa, en una sessió acadèmica solemne d'investidura com la que avui protagonitzem, és, sens dubte, un privilegi per a un professor universitari, però encara ho és més apadrinar un artista de projecció mundial com Joan Pons, i, a més a més, fer-ho a ca seva, és a dir, a l'escenari de les seves arrels més íntimes i de la seva identitat.

El reconeixement que la Universitat de les Illes Balears avui li atorga no té precedents en la història de la nostra institució, perquè, per primera vegada, el món de la música, en el seu vessant interpretatiu, és objecte de la màxima distinció acadèmica.

Per la meva condició d'historiadora de l'art, voldria recuperar per a la nostra memòria un petit fragment de la història referida a l'exaltació de la individualitat, que és, finalment, l'objecte de l'acte que ara protagonitzem.

Si retrocedim al segle XV, en ple Renaixement italià, quan el mite de la individualitat s'anava configurant com un fenomen a través del qual la mentalitat de l'home establia les seves afirmacions principals, podem esbrinar els mecanismes que varen fer servir la ciència, la literatura, la filosofia i l'art per poder articular aquesta definició del valor d'una cultura laica. En el Renaixement, la vàlua de l'heroi i de la glòria només era possible en relació amb l'ostentació pública, de tal manera que el màxim reconeixement visual que l'art concedia a l'home es va traduir en el monument eqüestre, emplaçat en un entorn urbà com a símbol del reconeixement ciutadà.

Aquesta tipologia de retrat conjugava dos conceptes: la virtut i la fortuna. La virtut, entesa com l'activitat de l'individu i la seva capacitat per dominar les forces naturals, de la realitat; la fortuna, referida als límits dels esdeveniments que defugen l'home. L'ideal el constitueix la persona que, mitjançant el domini de la virtut, és capaç de controlar la fortuna; és a dir, l'individu que dirigeix els esdeveniments de la seva biografia i, alhora, posseeix les brides de la història.

Serveixi aquesta breu dissertació com a preàmbul a la presentació dels mèrits del doctorand, el qual constitueix un exemple admirable de control sobre les circumstàncies que han dissenyat la seva trajectòria professional amb el domini de l'imprevisible.

Joan Pons neix en una ciutat petita dins una illa petita de la Mediterrània, en plena postguerra espanyola. Semblava destinat a una situació semblant a la d'altres ciutadellencs de la seva generació. Va cursar els estudis elementals, fins als dotze anys, al Col·legi de Sant Francesc de Sales, on va fer part de l'escolania de cantors. Més tard, va començar a treballar en una fàbrica de calçat com a tallador.

És en aquestes dates quan ingressa com a cantaire a la Capella Davídica de la Catedral de Menorca —en la qual cantava el seu pare des de gairebé la seva fundació—, aleshores dirigida per Gabriel Salord. El llegat de mossèn Salord a la Capella Davídica, en paraules del benvolgut Gabriel Julià, va ser la consecució d'un conjunt coral ben timbrat, amb una excel·lent sonoritat, ple de registres, sense concessions efectistes i amb un gran equilibri de veus. L'any 1967, quan Guillem Coll Allés va succeir Gabriel Salord com a director de la Capella Davidíca, aquesta va iniciar la seva transformació com a gran massa coral.

L'any 1970 constitueix una data clau en la biografia de Joan Pons. Acompanya la Capella Davídica en un viatge a Barcelona, organitzat per la Casa de Menorca, per tal de retre homenatge a Josep Maria Quadrado. Resultat d'aquesta visita, després de les proves pertinents, és la seva incorporació al cor del Gran Teatre del Liceu de Barcelona, que alternarà amb els estudis musicals elementals.

L'any següent s'esdevé un fet personal, jo diria definitiu, en la vida de Joan Pons. Contrau matrimoni amb Niní Moll. En aquest punt, el silenci és, tal vegada, el més adient. Respectem, si us sembla, la seva intimitat. Només ells dos saben la dimensió d'aquesta relació i fins a quin punt aquest doctorat ha de ser compartit, com tantes altres coses.

Aquell mateix any, 1971, l'atzar permet el debut de Joan Pons en el Liceu amb una breu intervenció a l'òpera *La Gioconda*. A aquesta primera actuació en seguiran d'altres com a baix cantant a diferents escenaris de la geografia espanyola. Però és amb motiu de la intervenció de Joan Pons a la històrica *Aida*, representada al Gran Teatre del Liceu la temporada de 1974, quan la soprano Montserrat Caballé, en avaluar la qualitat dels seus aguts, el convida a iniciar el camí de baix a baríton.

Des de l'any 1977, Joan Pons esdevé un artista de projecció internacional que ha anat consolidant la seva posició mitjançant un acurat repertori de baríton. Emperò la seva consagració indiscutible li arribà de la mà de *Falstaff*, en la qual va intervenir com a protagonista el 7 de desembre de l'any 1980, obrint la temporada del més prestigiós teatre operístic del món: La Scala de Milà. L'èxit assolit —catorze minuts d'aplaudiments ho ratifiquen— va ser tan indiscutible i d'un ressò tan ampli que, de llavors ençà, cap altre baríton que no sigui Joan Pons no ha tornat a interpretar l'obra verdiana a La Scala, perquè la crítica el considera l'hereu del mític Mariano Stabile.

Aquesta fita memorable en la seva trajectòria professional ens aboca al més alt nivell de la interpretació musical. N'és testimoni un repertori de baríton ampli i treballat, on figuren principalment les obres de Verdi, Bizet, Donizetti, Puccini, Leoncavallo, Giordano, Massenet i Arrieta. Igualment és testimoni de les seves actuacions una interminable relació dels teatres que l'han acollit arreu del món, a països com Espanya, Portugal, Itàlia, Alemanya, Suïssa, Àustria, França, el Regne Unit, els Estats Units, Austràlia, l'Argentina i el Japó. Les gravacions, la discografia i el videodisc han contribuït a popularitzar molt més la seva activitat com a cantant.

Joan Pons ha recorregut un llarg camí d'estudi, de disciplina i d'autoexigència. Ha treballat les seves qualitats vocals amb una acurada tècnica que abraça una dicció perfecta, un formós timbre de baríton capaç de modular una gran varietat de registres, un ampli volum musical i unes condicions interpretatives excel·lents, de tal manera que no pot considerar-se agosarada l'afirmació de reconèixer Joan Pons, per dret propi, com un dels barítons millors i més complets de l'escena operística mundial. Amb Joan Pons, el baríton amenaça el protagonisme del tenor.

La Universitat de les Illes Balears, amb aquest acte, se suma a les nombroses distincions de les quals Joan Pons ha estat objecte en el decurs de la seva vida professional. La nostra institució ha mantingut, des l'any 1996, una relació continuada amb Joan Pons, que s'inicià quan Joan Company, director de la Coral Universitat de les Illes Balears, el convidà a impartir unes classes magistrals al XX Curs Internacional de Cant i Direcció Coral a les Illes Balears. A partir del seu ensenyament i el seu mestratge, es creà una nova modalitat d'aquests cursos, el seminari d'òpera, que tan bon prestigi ha aconseguit a nivell nacional i internacional. De llavors ençà, la seva vinculació amb la nostra coral universitària ha estat freqüent: els concerts de Les Balears es presenten, els enregistraments i recitals per a la Universiada 99... No fa encara un any, Joan Pons fou el pregoner del tradicional Concert de Nadal de les Corals de la UIB. Finalment, la setmana passada, aquí, a Menorca, participà en el concert de recuperació i en l'enregistrament del *Rèquiem* de Jaume Alaquer, sota la direcció de Joan Company, autor de la transcripció i la revisió de l'obra.

Senyor Joan Pons, és possible que aquest sigui un guardó més en la vostra dilatada i, com és el nostre desig, reeixida carrera professional, emperò, per a aquest claustre universitari, avui és un dia extraordinari perquè distingim la cultura amb majúscules. Guardeu sempre en la vostra memòria allò que us ha relatat el doctor Puigjaner: mai una Junta de Govern, el màxim òrgan de la nostra universitat, no havia proposat un doctorat honoris causa. Sou, per tant, el primer a concitar aquesta unanimitat.

Professors, personal d'administració i serveis, estudiants, tots plegats us distingeixen honoràriament com a doctor en reconeixement dels vostres mèrits com a artista creador i com a intèrpret d'un llenguatge universal, que se'ns mostra estèticament polièdric i complex i que ens uneix a tots en una percepció sensual compartida.

Ciutadella, 18 de novembre 2000